

Sri Lanka: Pressfrihet under attack

För snart fem år sedan var Sri Lankas långvariga inbördeskrig över. Trots det blir situationen för landets journalister allt sämre. 26 journalister har sedan krigsslutet tvingats i exil och president Rajapaksas regim har inte utrett ett enda av de nio journalistmord som har skett det senaste decenniet.

Text: Daniel Breece

FOTO: LAKRUWAN WANNIARACHCHI/AFP/TT

Väggen bakom oss pryds av ett tiotal kulhål medan den andra väggen innehåller bilder på misshandlade eller mördade journalister.

Bredvid mig i soffan, på tidningen Uthayans kontor i Jaffna, sitter Prem Anand, en av tidningens redaktörer. Vi är båda journalister, vi är lika gamla, vi har till och med likadant krulligt hår. Våra likheter, tillsammans med minnena som bärs av rummet, får mitt hjärta att rusa. Kulhålarna i väggen bakom oss placerades av sex maskerade män när de en tisdagskväll i maj 2006 stormade byggnaden och sköt tidningens marknadschef B.G. Sahayathan och tidningsbudet Ranjith Kumar Rajaratnam till döds.

– Under kriget var det omöjligt för utländska journalister att komma hit. Efter kriget så trodde vi verkligen att situationen skulle bli bättre för journalister och yttrandefriheten. Det har dock inte blivit så och det är så sorgligt, säger Prem Anand.

På pappret är Sri Lanka en demokratisk republik men landet styrs sedan snart tio år tillbaka av den auktoritära presidenten Mahinda Rajapaksa. Han marknadsför sig själv som den store landsfadern som besegrade de tamilska tigrarna, LTTE, och nu bygger upp landet efter det långa inbördeskriget. Under hans regim frodas en singalesisk-buddhistisk nationalism. Staden Jaffna och dess tamilska befolkning är fortfarande under militär bevakning och tamilerna vittnar om bristen på frihet och fortsatta övergrepp. Enligt en rapport från människorättsgruppen Human Rights Watch fortsätter landets säkerhetsstyrkor att systematiskt använda våldtäkter mot tamiler och International Crisis Group liknade nyligen i en rapport freden i Sri Lanka vid en Potemkinkuliss.

– Regeringen vill förtrycka den tamilska befolkningen och vill att Sri Lanka ska vara en land för singalesiska buddhister. Det är denna situation vi berättar om på Uthayan. Vi exponerar folkets lidande och ger förtryckta tamiler en röst men regeringen vill inte

Journalister och andra samlades den 9 januari i år för en minnesstund på den plats där chefredaktören Lasantha Wickrematunge sköts till döds för fem år sedan. Mördarna är ännu på fri fot.

att vi ska ge dem en röst, säger Prem Anand.

Tidningen är tydligt protamilsk och har blivit en av de mest attackerade tidningarna i landet. I april förra året stormade tre beväpnade män redaktionen, sköt sönder och satte eld på tidningens tryckpress. Tio dagar tidigare hade flera medarbetare på tidningens redaktion i närbelägna Killinochi blivit misshandlade och deras datorer reducerats till elskrot. Detta är bara några av en lång rad attacker mot tidningen, vem som ligger bakom är det ingen som riktigt vet, främst för att det nästan aldrig sker några ordentliga brottsutredningar.

– Regeringen tar inte seriöst tag i de kriminella, det gör det tydligt att det är regeringen som ligger bakom eller åtminstone stöder dessa attacker, säger Prem Anand.

Enligt Bob Dietz, Asienansvarig på CPJ, Committe to Protect Journalists, har det aldrig tidigare skett så mycket attacker mot journalister i Sri Lanka som under president Rajapaksas regim. När FN:s människorättschef

Navi Pillay förra året landet för att utreda frågan om krigsförbrytelser kallade hon Sri Lanka för ett land där kritiska röster attackerats och till och med tystas för gott. I en intervju som al-Jazira gjorde med president Rajapaksa hösten 2013 skrattar han bort anklagelserna och menar att det bara är propaganda och påhitt.

Mediainstitutioner har blivit nedbrända, bombade och stängda. Otoliga journalister har blivit trakasserade, hotade och dödade. I alla dessa fall har jag anledning att tro att regeringen har influerat attackerna.... När jag slutligen blir dödad, kommer det vara regeringen som dödar mig.

Orden är skrivna av chefredaktören Lasantha Wickrematunge och kunde läsas i tidningen The Sunday Leader den 11 januari 2009. Krönikan hade skrivits som ett testamente och publicerades efter att Lasantha Wickrematunge tre dagar tidigare hade blivit skjuten till döds av två män på motorcyklar när han var på väg till sitt jobb.

– Första hotet jag fick var när vi berättade att brittiska Channel 4 skulle släppa en dokumentär om påstådda krigsbrott i krigets slutskede våren 2009. Sedan började dödshoten komma, berättar Frederica Jansz som tog över som redaktör på Sunday Leader.

När hon sommaren 2012 intervjuade försvarsministern, och presidentens lillebror, Gotabaya Rajapaksa om en tämligen besynnerlig historia om huruvida han ändrat på en flygrutt för att få hem sin frus hund från Schweiz

FOTO: DANIEL BREECE

Prem Anand på tidningen Uthayan i Jaffna.

kunde försvarsministern inte hålla tillbaka sin ilska: "Du är en gris som äter skit", "Du ska dö" och "Folk hatar dig".

Under rubriken *Gota goes Berserk*, (Gota går bärsärk) publicerade tidningen sedan samtalet. Några månader senare köptes tidningen upp av Asanga Seneviratne, en man med nära band till regeringen.

–En vecka senare fick jag sparken. Jag fick sedan reda på att det fanns planer på att beslagta mitt pass och jag förföljdes av män på motorcyklar och du vet; min föregångare mördades av män på motorcyklar. Jag är mor till två barn, så jag bestämde mig helt enkelt att det inte längre var värt det och jag blev tvungen att lämna landet, säger Frederica Jansz.

Hon är en av de 26 journalister som

Bakgrund/Sri Lanka

Sri Lanka, som tidigare kallades Ceylon, präglades mellan 1983 och våren 2009 av en lång och blodig konflikt mellan tamilska separatister, främst de tamilska befrielsestridarna LTTE, och regeringen. Båda sidorna har anklagats för grova övergrepp och attacker mot civila. Även om grundfrågan om tamilernas rättigheter fortfarande är olöst är det i princip ingen som efter 26 års krig vill se fler väpnade konflikter. På flera plan sker det nu även en positiv utveckling i landet.

Det som skapat en schism mellan det internationella samfundet och Sri Lankas regering gäller främst vad som egentligen skedde under krigets slutskede. Då det finns uppgifter om att över 40 000 civila kan ha dödats under slutoffensiven vill människorättsorganisationer, däribland Amnesty International, liksom FN, ha en oberoende utredning av misstänkta krigsförbrytelser: Detta krav har president Mahinda Rajapaksa hittills motsatt sig.

Sri Lanka är nu den demokrati i världen som hamnar längst ner på Reportrar utan gränsers pressfrihetsindex. Landet ligger nu efter länder som Vitryssland, Rwanda, Saudiarabien och Bahrain.

I november hölls samvaldets toppmöte i Sri Lankas huvudstad Colombo. Amnesty Press var på plats: <http://amnestypress.se/artiklar/reportage/25573/samvaldets-mote-i-colombo-sri-lankas-regering-vs-c/>

Sri Lankas president Mahinda Rajapaksa inspekterar en parad den 4 februari, 66-årsdagen av Sri Lankas självständighet från brittiskt styre.

FOTO: ERANCA JAYAWARDENA/AP/TT

har tvingats lämna landet och lever idag i exil i nordvästra USA.

Journalistiken i Sri Lanka idag kännetecknas av en enorm försiktighet. De engelskspråkiga tidningarna som fortfarande vågar vara lite kritiska är det genom antingen utländska skribenter eller genom att linda in kritiken i ett dämpande filter. Även om journalister i Sri Lanka inte försvinner eller mördas i samma takt som tidigare har rädslan för dessa ytterligheter skapat en kultur av stark självensur. Prem Anand säger dock att självensur inte är aktuellt på Uthayan:

– Vi lever med rädslan varje dag, vad som helst kan hända. Det finns inget som garanterar att vi lever imorgon. Men vi kommer inte att ge upp. Vi kommer inte att ge oss. ■